

TGM a baptisté

Tento článek sice svým tématem do Zpravodaje [BJB pozn. JK] nezapadá, domnívám se ovšem, že tematicky zapadá do období, kdy je Zpravodaj vydáván – a sice říjen 2018. Stoleté výročí vzniku Československé republiky! Téma připomínané celý letošní rok nejrůznějšími způsoby. A spolu s tímto tématem se pochopitelně ozývá velice často jméno prvního prezidenta Tomáše Garriqua Masaryka.

A proč o tom hovořím? Protože T. G. Masaryk měl velice blízký vztah k naší Jednotě a osobně se znal a stýkal s některými našimi kazateli. A nebylo to pouze o nějakých běžných či společenských stycích. Je doloženo, že se osobně znal s bratrem Františkem Kolátorem, Jindřichem Novotným a Václavem Králíčkem. Masaryk si také velice vážil pomoci baptistů, především našich krajanů v USA, při jednáních o ustavení svobodného státu Čechů a Slováků v době I. světové války.

V „Rozsiewači“ ročník XXXV, č. 2-3 z roku 1948 je článek o Masarykovi (podepsaný K.P.), který začíná slovy: *„Masaryk je oceňován z různých hledisek. My k němu máme blízko jako k člověku náboženskému. V době, kdy vystoupil a zasáhl do českého veřejného života, česká inteligence se přímo chorobně bála projevovat náboženské tužby, náboženský život... Masaryk ukázal, že úkol křesťanství v dnešní době teprve začíná, že ničeho není v moderní době tak třeba jako účinné křesťanské lásky a živé víry.“*

A možná právě u výše jmenovaných bratrů poznal Masaryk, že jim jde opravdu o živou víru a účinnou křesťanskou lásku. Možná tu pravou účinnou lásku cítil u bratra Kolátora, v jeho rodině. Bratr Kolátor totiž vzpomíná např. na událost z roku 1910, kdy žil s rodinou v Brně a sloužil v brněnském sboru jako laický kazatel a misijní pracovník. Ve sborníku „Českoslovenští evangelíci T. G. Masarykovi“ (vydaném v roce 1930) v článku „U nás v Brně na čaji“ píše: *„... a tak se stalo, že přijel prof. Masaryk přednášet do Brna 9. listopadu 1910 a ten den, před svojí přednáškou byl na čaji u nás. Bydleli jsme tehdy v Haberlově ul. č. 20. Schůzka byla už předtím smluvena. Masaryk rád pozvání vyhověl, protože bylo mu mnohem milejší ztrávit (opis z článku) chvíli v kruhu rodinném při čaji, než v hospodě při pivě... Moje žena (pozn. Lydie, roz. Novotná) schovala si psaníčko, které jsem jí psal: „Prof. Masaryka dovedu po páté hodině anebo přijde on sám – adresu moji ví dobře...“*

Všimli jste si dobře poslední věty? *...anebo přijde on sám, adresu moji ví dobře.* Určitě to tedy nebylo první setkání těchto dvou mužů a pravděpodobně ani první návštěva profesora Masaryka u bratra Kolátora. Masaryk dal Kolátorovým přednost nejen před návštěvou „hospody“, jak čteme, ale také například před návštěvou v rodině svého staršího bratra Ludvíka, který tehdy bydlel také v Brně, a sice v Kozí ulici.

Možná o několik let starší jsou události, na které vzpomíná Józsa Novotný v článku „Masaryk a českoslovenští baptisté“. Události se týkají jeho tatínka, zakladatele naší Jednoty, Jindřicha Novotného. Jistě by bylo zajímavé uvést celý článek, uvedu ovšem z pochopitelných důvodů jen několik úryvků. Autor popisuje pronásledování naší Jednoty rakouskými úřady a dodává: *„Bylo to právě v této době, když můj otec sváděl své souboje s úřady úplně osamocen, že se začal ohlížet po někom, kdo by měl k nám blízko, kdo by sympaticky pochopil obě ohniska baptistických zásad: naprostou svobodu všech a nekompromisní rozlukou církve a státu... Když pak si radostně mohl zjistit, že právě Masaryk ve svém náboženství tyto zásady vědomě staví do popředí, nebyl už ani okamžik v pochybnostech, na koho by se měl s důvěrou obrátit.“*

Masaryk jako poslanec měl možnost zakročit ve prospěch Jindřicha Novotného přímo v parlamentu. Chtěla bych na tomto místě zmínit, že Masaryk se zastával nejen Jindřicha Novotného a baptistů, ale podobné zkušenosti popisuje například i bratr František Urbánek, kazatel Svobodné reformované církve, dnes Církve bratrské, který měl prý k Masarykovi naprosto neomezený přístup a kterému Masaryk také pomáhal v zápase s rakouskými úřady.

Někteří naši bratři se určitě setkali s Masarykem i později. Po návratu z ciziny na podzim roku 1918 předali mu totiž František Kolátor, Antonín Kavka a Józsa Novotný „adresu“, jejíž text zněl: *„Pane presidente, podepsaná „Bratrská Jednota Chelčického“, reprezentantka československých baptistů, vyslovuje svůj obdiv nad dílem, které jste pro náš národ vykonal... Připojujeme ještě jednu prosbu. Máte dvě krásné části života za sebou: prvou prošel jste úspěšně jako hluboký myslitel, druhou jako šťastný politik – osvoboditel. Věnujte poslední část svého života práci náboženské!...“*

Výše jsem zmiňovala Masarykova slova o významu opravdové víry a účinné lásky. Byly ovšem i další důrazy, které spojovaly Masaryka s baptisty, a sice důraz na svobodu a lidskou důstojnost a na naprostou odluku církve od státu. Připomeňme si Masarykova slova: *„Jakmile domůžeme se politické svobody, bude prvním naším krokem rozluka církve od státu; náboženství musí býti jako Husovi věci svědomí a ne politiky“ a jindy „zrušíme nemorální a utlačující rakouský systém státních církví, který zneužívá církví a náboženství k politickým cílům.“* I tato slova patřila možná k těm, která vedla baptisty k tomu, aby se podíleli na úsilí o vznik samostatného československého státu.

A významnou úlohu sehráli naši krajané v USA vedeni kazatelem Václavem Králíčkem. Tento bratr byl přijat do Církve v Hledsebi 15. června 1886. Po studiu na teologickém semináři v Hamburku se stal prvním kazatelem nově založeného sboru v Roudnici nad Labem (6. ledna 1899). V roce 1901 ukončil bratr Králíček službu tomuto sboru a odešel do USA i s několika dalšími členy roudnického sboru. Bratr Králíček odešel do USA na pozvání baptistického sboru v Chicagu. Bratr Králíček byl kazatelem sboru v Chicagu od r. 1900 do r. 1921 (s dvouletou přestávkou v letech 1911 – 1913). Služba tohoto bratra se nesoustředila pouze na práci ve sboru, ale např. i na kázání a přednášky na mnoha místech USA. Zasloužil se také o to, že bylo získáno ve sbírkách mnoho finančních prostředků, jednak na účely misijní a dobročinné, ale také „pro věc naší národní samostatnosti“.

Bratr Králíček se angažoval tedy i v otázce české národní samostatnosti, a proto jistě nemohl nechat bez povšimnutí událost z roku 1907, a sice přednášku prof. Masaryka v Chicagu, jejímž tématem bylo právě náboženství pro svobodomyšlné české krajany. Po této přednášce se Masaryk zúčastnil i náboženského kongresu v Bostonu („Jan Herben, T.G.Masaryk život a dílo presidenta osvoboditele“). V knize „Kazatelé“ (vydáno r. 2005) se můžeme dočíst: *„Významný byl i podíl bratra Králíčka na boji o naši národní nezávislost za I. světové války. Svou osobností i svým dílem měl velký vliv na čelné představitele osmimilionové baptistické denominace v Americe, což se pak pozitivně promítalo i do postoje nejvyšších politických kruhů Spojených států k otázce čs. samostatnosti. Spolu s bratrem J. Zmrhalekem vyvolali rezoluci Jižní baptistické konvence žádající rozdělení Rakousko-Uherské říše a svobodu pro české země a Slovensko. Tato rezoluce byla zaslána vládě Spojených států a s řadou podobných rezolucí jiných organizací znamenala velkou podporu úsilí T. G. Masaryka o uznání ČSR.“*

V době války byl kazatel Králíček také spoluzakladatelem a jedním z nejdůležitějších členů „Československého národního sdružení v Chicagu“. Snahou tohoto sdružení bylo kromě jiného získat české protestanty ve Spojených státech a především americké baptisty pro myšlenku vzniku samostatného československého státu. A toto sdružení společně se „Slovenskou ligou“ podepsalo 22. října 1915 tzv. „Clevelandskou dohodu“, tedy dohodu o podmínkách spolupráce mezi Čechy a Slováky v samostatném státě. Tato dohoda byla v roce 1918 nahrazena „Pittsburskou dohodou“, kterou 30. května toho roku podepsali zástupci Slovenské ligy, Českého národního sdružení a Svazu českých katolíků s Tomášem G. Masarykem.

Možná bude zajímavé připomenout na tomto místě i tzv. „Washingtonskou deklaraci, kterou zformuloval zahraniční odboj v USA v polovině října 1918. Jednalo se vlastně o prohlášení nezávislosti československého národa. Pro nás jako baptisty je důležité následující prohlášení: *„My, národ Komenského, nemůžeme než přijmout tyto zásady, vyjádřené v americké deklaraci nezávislosti, v zásadách Lincolnových a v prohlášení lidských a občanských práv... Československý stát bude republikou. Ve stálé snaze o pokrok zaručí úplnou svobodu svědomí, náboženství a vědy, literatury a umění, slova, tisku a práva shromažďovacího a petičního. Církev bude odloučena od státu....“*

Ještě pro úplnost – bratr Králíček byl kazatelem sboru v Chicagu, jak jsem již zmiňovala, do roku 1921. V roce 1925 ukončil veškerou svou kazatelskou činnost a vrátil se zpět do vlasti. A stal se osobním poradcem prezidenta Masaryka.

Dnes již víme, že se nenaplnily všechny touhy, představy, přání našich předků. Víme, že i v nové republice byla situace pro naši Jednotu složitá a ani v pozdějších dobách nám všechny režimy nepřály svobodu. Domnívám se ovšem, že přese všechny potíže a problémy je dobré si připomenout, že naši předkové naplňovali biblické poselství „Modlete se za ty, kteří jsou v moci postaveni.“ Nevymlouvali se na těžkosti, neuzavřeli se do čtyř stěn, ale k modlitbě přidali i svou práci, úsilí a praktické činy.

Slávka Švehlová